

WYSTAWA
**MOJE ŻYCIE Z KSIĄŻKĄ. TYTUS HR. DZIAŁYŃSKI
I JEGO BIBLIOTEKA W KÓRNIKU**

(5 IX – 28 XI 2016)

W ramach uroczystości jubileuszowych 190. rocznicy założenia Biblioteki Kórnickiej oraz 220. rocznicy urodzin Tytusa Działyńskiego, w dniu 5 września w Zamku Kórnickim otwarto wystawę „Moje życie z książką. Tytus hrabia Działyński i jego biblioteka w Kórniku”. Jej kustoszem była Monika Małecka.

Wobec bogactwa kolekcji zgromadzonej przez Działyńskiego wybór prezentowanych rękopisów i druków był niełatwy. Starano się pokazać początki Biblioteki – jej funkcjonowanie i kształtowanie się księgozbioru. Prezentowane obiekty odzwierciedlały klasyczny podział zbiorów na teologię, historię, prawo i literaturę, według którego pierwsi kórniccy bibliotekarze katalogowali kolejne nabytki.

Zakres chronologiczny wystawy obejmował lata 1815–1861. Wśród prezentowanych obiektów znalazły się m.in. XIX-wieczne rękopisy dokumentujące powstawanie Biblioteki, a także starodruki, modlitewnik iluminowany, atlas, staropolskie literaria, druki muzyczne oraz manuskrypty historyczne do dziejów Pierwszej Rzeczypospolitej. Każdą z prezentowanych ksiąg nabył do zbiorów kórnickich Tytus Działyński.

Szczególną uwagę zwracał XVIII wolumin *Acta Tomicianana*. Zawiera on dokumenty i korespondencję kancelarii królewskiej z czasów Zygmunta Starego (zebrane przez sekretarza królewskiego Stanisława Górskiego), powstałe już po śmierci podkanclerzego bpa Piotra Tomickiego. Przedstawiany wolumin i kilka innych przechowywanych w zbiorach Biblioteki pierwotnie tworzyło kolekcję Andrzeja Opalińskiego (1540–1593), marszałka wielkiego koronnego. Mają one oprawę skórzaną zdobioną złotymi ornamentami wyciśniętymi za pomocą tłoków, filety i plakiety z supereklibrisami Opalińskiego na przednich okładzinach. Wszystkie ozdoby oprawy reprezentują najwyższy kunszt introligatorski. Niestety, okres wojen napoleońskich doprowadził do rozproszenia zbioru Opalińskiego, co sprawiło, że w kolekcji Tytusa Działyńskiego znalazło się tylko kilka tomów „Tomicianów”.

Innym, niezwykle cennym eksponatem był prezentowany *Żołtarnik Dawida Prorocka* Walentego Wróbla – rzadko dotychczas eksponowany. Być może wynikało to ze słabej czytelności pisma i braku ozdób iluminatorskich. *Żołtarnik* stanowi świadectwo kultury umysłowej ówczesnych dziedziców Kórnika, bowiem to Katarzyna z Szamotuł, żona właściciela zamku Łukasza Górki, zleciła tłumaczenie

Psalmów poznańskiemu kaznodziei Walentemu Wróblowi (1475–1537). Takie popularne tłumaczenie okazało się niezwykle potrzebne – w XVI wieku „zacytyowano” je w formie rękopiśmiennej, jak i drukowanej. Rękopis kórnicki jest odpisem z oryginału dokonany przez Hieronima z Poznania w 1528 roku, liczy 316 kart objętych w drewniano-skórzaną oprawę z dekoracją introligatorską. Tekst główny zapisany jest dużymi literami, przypiski mniejszymi, argumenty kolorem czerwonym, tzw. rubrum. Początkowo należał do Jana Wyleżyńskiego, który na końcowej karcie wypisał daty urodzin swoich dzieci. Następnie został darowany poznańskim karmelitom. Hrabia Działyński otrzymał go od archidiacona poznańskiego księdza Anzelma Brodziszewskiego.

Wśród wystawionych eksponatów było także wybitne dzieło kartograficzne – odziedziczone przez Tytusa po ojcu Ksawerym Działyńskim – *Atlas Novus Tarrearumm Orbis imperia Regna et Status exectus tabulae geographicae demonstrant* [...]. Został on wykonany w oficynie Homannów, najlepszym w XVIII wieku niemieckim wydawnictwie kartograficznym. Prezentowany na wystawie *Atlas* powstał przypuszczalnie około roku 1747 (w *Atlasie* nie umieszczono daty, co było tradycją tego wydawnictwa), a więc w czasie, kiedy było dwóch współwłaścicieli oficyny: Johann Georg Ebersberger i Johann Michael Franz. Mapy ryte są w matrycach miedzianych, z pięknymi kartuszami charakteryzującymi za pomocą symboli przedstawiany obszar, dodatkowo są ręcznie podkolorowywane. Karta tytułowa jest jedną z najładniejszych w *Atlasie* i pokazuje glob ziemski z pierwszoplanowymi postaciami Merkurego i Neptuna.

Monika Małecka